

EAPC - Món local: urbanisme, tributs, organització i altres àmbits específics

Les festes majors (ja no) seran com les d'abans!

02-08-2022

1. La dimensió ambiental dels drets fonamentals

Com ha evolucionat la sensibilitat dels tribunals vers el soroll

La Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Madrid de 10 d'octubre de 2012 (apel·lació 333/2011) diu de forma literal: “Por ello, la jurisprudencia procedente del orden contencioso-administrativo ha venido experimentando en la última década un importante cambio cualitativo en favor de la protección de los ciudadanos frente a la contaminación acústica; cambio que se ha ido materializando en un mayor número de condenas a las Administraciones Públicas basadas, fundamentalmente, en la falta de eficacia de la actividad desarrollada por éstas para impedir la emisión de una contaminación sonora que perjudica el derecho de los ciudadanos a su intimidad y al descanso.” La doctrina en matèria de contaminació acústica ja s'ha manifestat pels sorolls dels serveis públics com ara la recollida d'escombraries (STSJ de la Comunitat de Múrcia núm. 827/2013, de 28 octubre, JUR 2013\347706), les molèsties de gats i gossos (STSJ de la Comunitat Valenciana núm. 186/2022, de 29 març, JUR 2022\169696), el soroll dels poliesportius (STSJ de Navarra de 20 d'octubre de 2011 (rotlle ap. 109/2011)), les campanes, etc.

Molts ajuntaments voldrien les festes majors com sempre: al vell mig del municipi i fins que el cos aguanti. Però serà difícil mantenir-ho. És més, en alguns casos només es manté allà on un ciutadà no vegi afectats els seus drets. Així doncs, com conjuguem les festes tradicionals amb la recent doctrina de la contaminació acústica?

Disposem d'un sistema legal ampli a escala internacional, estatal i nacional per a la protecció del medi ambient. A més del Conveniu d'Aarhus (BOE num. 40, de 16 de febrer de 2005), publica l'*Instrumento de Ratificación del Convenio sobre el acceso a la información, la participación del público en la toma de decisiones y el acceso a la justicia en materia de medio ambiente*, aprovat a Aarhus (Dinamarca) el 25 de juny de 1998), la Directiva n. 2002/49/CE (LCEur 2002, 1983) del Parlament Europeu i del Consell de 25 de juny de 2002 (DOCE de 18 juliol de 2002), sobre avaluació i gestió del soroll ambiental, estableix com a principi bàsic d'aquest, assolir un elevat grau de protecció en matèria de medi ambient i salut, i qualifica el soroll ambiental com un dels

problemes mediambientals d'Europa més grans, i en l'objecte de l'article 1 defineix com establir un enfocament comú destinat a evitar, prevenir i reduir els efectes nocius del soroll i les molèsties d'exposició al soroll ambiental. Aquests postulats, en clau constitucional, s'han projectat en la protecció de drets fonamentals per contaminació acústica: l'afectació al dret a la intimitat personal i familiar; la inviolabilitat del domicili i el dret a la integritat física i moral (art. 15 i 18 de la CE). Aquests drets són exigibles, no meres declaracions com els articles 43 i 45 de la CE que recullen el dret a la salut i al medi ambient.

El Tractat de Funcionament de la Unió Europea (en endavant, TFUE) recull el principi de precaució en l'article 191, que va ser proclamat per la Declaració de Rio sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament el 1992, al principi 15è, el qual disposa que, per tal de protegir el medi ambient, "els estats hauran d'aplicar àmpliament el criteri de precaució d'acord amb les seves capacitats. Quan hi hagi perill de dany greu o irreversible, la manca de certesa científica absoluta no s'haurà d'utilitzar com a raó per postergar l'adopció de mesures eficaces en funció dels costos per impedir la degradació del medi ambient".

A hores d'ara ja tenim una consolidada jurisprudència constitucional (entre d'altres, les STC 119/2001, FJ 6; 16/2004, FJ4 i 150/2011, FJ 6), que estableixen fermes conclusions quan manifesten que "cuando la exposición continuada a unos niveles intensos de ruido ponga en grave peligro la salud de las personas, esta situación podrá implicar una vulneración del derecho a la integridad física y moral".

També el Tribunal Suprem, en les sentències de 10 d'abril (RJ 2003, 4920) i 29 de maig de 2003 (RJ 2003, 5366) i 27 de abril de 2004 (RJ 2004, 2826), declara que "el ruido puede llegar a representar un factor psicopatogénico y puede ser una fuente de permanente perturbación en la calidad de vida, puede atentar o poner en peligro la salud de las personas y la inviolabilidad del domicilio", a més de nombrosíssimes sentències de tribunals superiors autonòmics.

Cal citar també la rellevant doctrina del Tribunal Europeu de Drets Humans en les sentències de 9 de desembre de 1994 (TEDH 1994, 3), el cas López Ostra contra el Regne d'Espanya, de 19 de febrer de 1998 (TEDH 1998, 2), el cas Guerra i altres contra Itàlia, i la de 8 de juliol de 2003 (TEDH 2003, 40), cas Hatton i altres contra el Regne Unit.

2. Les activitats públiques quan afectin el medi ambient requereixen la tramitació de l'expedient corresponent. Un cop superat el postulat clàssic que les administracions no s'atorguen a si mateixes les autoritzacions, a poc a poc les obligacions en les activitats públiques (o fetes per entitats) s'han anat generalitzant.

L'article 29.7 de la Llei 11/2009, del 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives, estableix que no cal tramitar llicència (llevat que les ordenances o els reglaments municipals estableixin el contrari), però sí complir les condicions que assenyala la normativa, en els casos següents: • Espectacles públics i activitats recreatives de caràcter extraordinari, organitzats per un ajuntament amb motiu de festes i revetlles populars (amb independència de si es tracta d'un local o d'un espai obert). • Espectacles públics i activitats recreatives de caràcter esportiu i que tenen lloc de manera esporàdica. • Espectacles públics i activitats recreatives d'interès artístic o cultural, d'aforament reduït, en el cas que es duguin a terme ocasionalment en espais oberts o en qualsevol tipus d'establiments de concurrència pública. En aquest cas es pot establir l'obligatorietat d'una comunicació prèvia.

Així l'article 111 del Decret 112/2010, de 31 d'agost, pel qual s'aprova el Reglament d'espectacles públics i activitats recreatives, article supletori a falta d'ordenança municipal, estableix que les activitats extraordinàries, tant si les autoritza la Generalitat com si atorga la llicència un ajuntament, incloent-hi els organitzats pels ajuntaments o sota la seva responsabilitat directa, han de complir els requisits que s'hi descriuen (atorga responsabilitats, vigilància, control d'accés, pla d'autoprotecció, valoració d'impacte acústic, etc.).

Les administracions no poden fer actes, especialment massius, sense la tramitació de l'expedient corresponent. On hi ha el risc? Quan l'activitat pública produeix contaminació acústica. La STS de 13 de juny de 2017 (RJ 2017, 3159) ¹, sobre el concepte de soroll diu que "es un concepto amplio, comprensivo tanto del ruido propiamente dicho, perceptible en forma de sonido, como de las vibraciones, incluyendo tanto uno como otras, en el concepto de 'contaminación acústica', cuya prevención, vigilancia y reducción son objeto de la actualmente vigente Ley estatal 37/2003, de 17 de noviembre, del Ruido. La mencionada Ley define la contaminación acústica, en su artículo 3, como 'la presencia en el ambiente de ruidos o vibraciones, cualquiera que sea el emisor acústico que los origine, que impliquen molestia, riesgo o daño para las personas, para el desarrollo de sus actividades o para los bienes de cualquier naturaleza, o que causen efectos significativos sobre el medio ambiente'".

3. Marc legal del soroll de les festes majors

A Catalunya, pel que fa als límits del soroll, tenim el Decret 176/2009, de 10 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei 16/2002, del 28 de juny, de protecció contra la contaminació acústica, i se n'adapten els annexos, i a l'àmbit estatal tenim dues normes: el Reial decret 1367/2007, de 19 d'octubre, pel qual es desenvolupa la Llei 37/2003, de 17 de novembre, del soroll, i el Reial decret 1513/2005, de 16 de desembre, pel qual es desenvolupa la Llei 37/2003, de 17 de novembre, del soroll (vegeu el quadre següent):

El mapa de capacitat acústica determina els valors límit per als diferents emissors acústics dels annexos de la Llei 16/2002

Zona	Zona	Descripció de la zona	Valors objectiu (Annex A Decret 178/2009)				Valors límit infraestructures (Annex 1 i 2 de la Llei 16/2002) (*)					Valors límit activitats (L _{Ap}) (Annex 3 Llei 16/2002)			
			Zones existents		Zones noves		Existents		Noves		LAFmax	Existents		Noves	
			nit	dia	nit	dia	nit	dia	nit	dia		nit	dia	nit	dia
A	A1	Espais d'interès natural i altres	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
	A2	Predomini del sòl d'ús sanitari, docent i cultural	50	60	45	55	50	60	45	55	80	40	50	40	50
	A3	Habitatges situats al medi rural	52	62	47	57	52	62	47	57	85	42	52	42	52
	A4	Predomini del sòl d'ús residencial	55	65	50	60	55	65	50	60	85	45	55	45	55
B	B1	Coexistència de sòl d'ús residencial amb activitats i/o infraestructures de transport existents	55	65	55	65	55	65	55	65	85	50	60	50	60
	B2	Predomini del sòl d'ús terciari diferent a C1 (oficines, estacionament automòbils)	60	70	55	65	60	70	55	65	88	50	60	50	60
	B3	Àrees urbanitzades existents afectades per sòl d'ús industrials	55	65	55	65	55	65	55	65	85	55	65	50	60
C	C1	Usos recreatius i d'espectacles	63	73	58	68	63	73	58	68	90	58	68	53	63
	C2	Predomini de sòl d'ús industrial	65	75	60	70	65	75	60	70	90	60	70	55	65
	C3	Sistemes generals d'infraestructures de transport o altres equipaments públics	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Font: Àrea de Medi Ambient de la Diputació de Barcelona. Quadre extret de la presentació del Seminari d'Urbanisme, any 2021. Ponent: Montserrat Escudé Mestre, directora jurídica de l'Àrea d'Urbanisme de l'Ajuntament de Sant Cugat del Vallès.

Així doncs, què han fet les administracions?

Doncs intentar conjugar el compliment dels límits de les ordenances i dels mapes de capacitat acústica amb la festa major sobre la base de l'article 9 de la Llei 37/2003, de 17 de novembre, del soroll (suspensió provisional dels objectius de qualitat acústica), l'apartat primer del qual estableix que "Con motivo de la organización de actos de especial proyección oficial, cultural, religiosa o de naturaleza análoga, las Administraciones públicas competentes podrán adoptar, en determinadas áreas acústicas, previa valoración de la incidencia acústica, las medidas necesarias que dejen en suspenso temporalmente el cumplimiento de los objetivos de calidad acústica que sean de aplicación a aquéllas".

I segueix a l'apartat segon *in fine*: "Sólo podrá acordarse la suspensión provisional solicitada, que podrá someterse a las condiciones que se estimen pertinentes, en el caso de que se acredite que las mejores técnicas disponibles no permiten el cumplimiento de los objetivos cuya suspensión se pretende."

Per la seva banda, la Llei 16/2002, de 28 de juny, de protecció contra la contaminació acústica, en l'article 21 (ordenances reguladores de la contaminació acústica, apartat tercer, de manera literal): "Les ordenances poden tenir en compte les singularitats pròpies del municipi, com ara les activitats festives i culturals, i les que tenen un interès social, sempre que tinguin un cert arrelament." Un exemple el trobem en l'Ordenança reguladora de sorolls i vibracions de l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú (aprovada inicialment en el Ple de data 8 de novembre de

2010 i aprovada definitivament i publicada al BOP en data 1 de febrer de 2011), que en l'article 16 (Activitats festives i altres actes a la via pública), apartat cinquè, diu de forma literal: "Atenent a la seva singularitat dins el municipi, quedarà en suspens temporalment el compliment dels objectius de qualitat acústica fixats en aquesta ordenança, en el mapa de capacitat acústica i en la legislació sobre protecció contra la contaminació acústica i restant normativa de desplegament, en relació a les següents activitats festives, culturals i socials de caire tradicional amb arrelament al municipi: Festa Major, revetlles de Sant Joan i Sant Pere, Festa Major d'hivern (Tres Tombs) i el Carnaval."

Aquestes excepcions a l'ordenança han estat tractades en diferents sentències, com per exemple la Sentència del TSJ de la Comunitat Valenciana núm. 476/2015, de 25 maig (JUR 2015\201639), sobre el fet que el municipi d'Elx recollia aquesta excepció en una ordenança, i el TSJCV resol el següent: "En la Disposición Adicional Primera en la que se establece que lo dispuesto en la Ordenanza no será de aplicación a las actividades de fiesta populares, religiosas o tradicionales es una exclusión de ámbito general y no es acorde con la redacción de la Disposición Adicional de la ley 7/2002 y Disposición Adicional tercera del Decreto 266/2004 del Consell que dispone una exención, caso por caso, temporal y motivada y contradictorio con el artículo 47 de la propia Ordenanza motivo por el cual procede la nulidad de dicho precepto."

El soroll de les festes majors va portar al Síndic de Greuges a emetre l'Informe sobre oci nocturn i convivència ciutadana, de juny de 2016

(https://www.sindic.cat/site/unitFiles/4130/Informe%20oci%20nocturn%20i%20convivencia%20ciutadana_cat_def.1

). Diu l'informe, a la pàgina 27, de forma literal: "En matèria de festes majors, el Síndic ha suggerit reiteradament a les administracions que s'adoptin mesures per reduir l'impacte acústic als veïns més propers. La resposta general que s'obté dels ajuntaments és positiva, tot i que la institució és conscient que encara hi ha molt marge de millora en aquest punt concret, ja que les administracions encara podrien adoptar més mesures per reduir l'impacte acústic que pot arribar a ocasionar als veïns una festa major, i amb uns horaris no justificats, malgrat tractar-se d'aquest tipus de celebracions."

Altres administracions opten per decrets que posen excepcions a les ordenances; en definitiva, mesures que els tribunals generals no accepten (es pot consultar el Decret de l'Ajuntament de Sabadell de l'any 2019: <https://web.sabadell.cat/images/Soroll/Suspensi%C3%B3FM2019.pdf>).

4. Col·lisió entre el descans del veïnat i la festa major

On és el punt de col·lisió?

Doncs sobretot en un soroll excessiu, sovint més enllà de les onze del vespre, que és repetitiu, que no és merament molest, sinó que envaeix l'espai d'intimitat dels ciutadans. I, quan de manera fefaent s'acredita aquest soroll, els tribunals apliquen la doctrina que es recull en l'apartat primer d'aquest treball. El sorprenent és que la major part de les vegades el problema no és la festa major, sinó els concerts, que cada vegada van a més.

Vagi per endavant que, tan tradicional com les festes majors, és que els veïns del centre de molts municipis marxïn per la festa major (que genera un estrany equilibri).

Les posicions dels tribunals que caracteritzen la situació que es genera es poden resumir en les següents:

a) Quan és procedent la via ordinària per recórrer a la via contenciosa administrativa

La via ordinària de la jurisdicció contenciosa administrativa és la més freqüent, en especial quan s'impugni l'expedient administratiu de l'autorització de la festa o les mesures correctores. Un molt bon exemple és la Sentència del Jutjat Contenciós Administratiu 5 de Las Palmas de Gran Canaria 170/2021, de 5 juliol, RJCA 2021\949, que resol les impugnacions contra la Resolució de la regidora de Govern de l'Àrea de Presidència, Cultura, Educació i Seguretat Ciutadana, de 15 de febrer de 2019, per la qual s'acorda, a l'expedient 2019/235, establir les mesures correctores a què s'ha de subjectar la celebració de les festes del Carnaval de Las Palmas de Gran Canària 2019.

b) Quan és procedent la via de l'article 114 de la LJCA

Aquesta via, preferent i sumària, només ho és quan s'afectin drets fonamentals. Quan no s'afectin, el més adient és el procediment ordinari, ja sigui per via de la nul·litat o de l'anul·labilitat.

Cal recordar que els drets fonamentals com la vida o la intimitat no es poden invocar de les persones jurídiques. La Sentència del TSJ de Catalunya núm. 3372/2020, de 28 juliol (JUR 2020\264640) ²⁾, és un cas que resol una impugnació per la via de la tutela de drets fonamentals (art. 114 de la LJCA) d'una societat mercantil que es dedica a la gestió d'allotjaments, contra l'Ajuntament de Roses, que mitjançant el Decret d'Alcaldia de 9 de maig de 2019 suspèn els objectius de qualitat acústica per a determinades zones del municipi, entre el 9 i el 18 d'agost de 2019, per motiu de la celebració de la Festa Major. Es desestima pel fet de no ser la via processal adient.

c) Cal separar festa major (puntual, tradicional), dels concerts

La Sentència del TSJ de Catalunya núm. 163/2016, de 14 de març de 2016 ³⁾, va representar un veritable tomb interpretatiu, ja que anul·la la llicència d'un ajuntament per a uns concerts pel fet de no ser extraordinària. Diu en el FJ 5: "I el Festival no té res d'espòdic encara que se celebri un cop a l'any, al bell mig de l'estiu; perquè espòdic és allò que pot qualificar-se 'd'ocasional; sense un enllaç ostensible amb antecedents i conseqüents" (diccionari de la RAE); o allò 'que es presenta d'una manera aïllada, sense obeir a una llei general' (DIEC). I en el nostre cas, el Festival se celebra de forma regular i continuada, si més no, des de l'any 2006. I aquesta situació repetitiva ja feia uns quants anys que s'anava produint en la data de concessió de la llicència controvertida." En el mateix sentit la STSJ de Catalunya núm. 538/2016, de 13 de juliol de 2016 ⁴⁾, continua al final, "I si bé és cert que l'art. 21.3 de la Llei 16/2002 semblaria tolerar excepcions en seu de llindars de sorolls envers les 'activitats festives i culturals, i les que tenen un interès social, sempre que tinguin un cert arrelament', una interpretació (obligadament) estricta d'aquesta determinació ens haurà d'impedir fer-la extensiva a una activitat musical com la del Festival controvertit, que d'altra banda no se sap quin arrelament pot tenir envers la consciència col·lectiva dels vilanovins. Al capdavall, es tracta d'un precepte legal que -juntament amb l'art. 9 de la Llei estatal 37/2003- hauria servit per suspendre els objectius de qualitat acústica en supòsits taxats o molt limitats (art. 16.5 de l'OM)".

Un exemple recent és la Interlocutòria 184/2022 del Jutjat Contenciós Administratiu núm. 10 de Barcelona, que resol la mesura cautelar de la suspensió de les barraques i la zona de concerts de la Patum de Berga. Per a l'adopció de la mesura cautelar, el Jutjat valora de forma preminent separar la pròpia Festa Major de la potenciació de la festa musical l'any 2022, que es fa per primera vegada, i diu en el FJ: "Por lo que claramente antes no tenían este formato más cercano a un festival de música que a una fiesta tradicional popular." Per al Jutjat és fonamental que "el

dato técnico que consta es que la fachada del edificio de la recurrente se supera en 15 dB el máximo de 80 previstos, y ello pretende prolongarse durante tres días en formatos de ocho horas continuadas hasta las cuatro y cinco y media de la madrugada, momento en que los asistentes empezarían a marcharse”.

d) El trasllat de l'espai de la Festa Major

Algunes sentències prohibeixen els focus emissors pròxims a les aglomeracions residencials. Tenim l'exemple de la Interlocutòria del Jutjat Contenciós núm. 3 de Girona (Interlocutòria 121/2017, de 20 juliol, JUR 2018\32163), en què després d'una cautelaríssima s'acorda desplaçar la distància de la festa a 1 km del domicili dels demandants (en seu de provisionalíssima s'havia establert a 2,5 km). En aquest cas al final es va arribar a un pacte amb els denunciants.

e) La tensió del dret al descans enfront de la celebració de la festa major

e.1 La protecció de la festa tradicional

La jurisprudència clarament protegeix les festes tradicionals. La STSJ de les Illes Canàries, amb seu a Santa Cruz de Tenerife, núm. 14/2007, de 26 gener (RJCA\2007\185), desestima parcialment la petició de suspensió del Carnaval de Tenerife, i al FJ 5 diu de forma literal: “Ahora bien, los recurrentes interesan, de forma paralela, la suspensión cautelar del Carnaval del 2007, decisión que esta Sala no estima procedente, pues de la ponderación de intereses en conflicto que debe efectuarse ha de considerarse como predominantes el interés general, ya que no se debe olvidar que de lo que se trata es de la suspensión de una de las Fiestas de mayor importancia y trascendencia de la ciudad, y que su adopción produciría gran perjuicio a la sociedad. [...] De modo que todo ello deba tenerse en cuenta, no obstante la importancia que tiene para esta ciudad la celebración del carnaval, por la administración y con el fin de proteger y amparar el derecho al descanso y tranquilidad de los vecinos de la misma, para lo cual deberá adoptar todas aquellas medidas necesarias, llegando incluso al traslado de las actividades nocturnas a zonas no residenciales, a fin de proteger los derechos de éstos y dar cumplimiento a la normativa existente sobre ruidos, celebración de espectáculos [...]”.

e.2 El soroll, si és de la festa major i afecta drets fonamentals, ha de ser condicionant de l'activitat administrativa

Els drets fonamentals primen sobre el caràcter tradicional de la festa. Aquest criteri és central. La STSJ de Navarra de 27 de juny de 2017 (JUR 2017, 184205) assenyala que "Por otro lado, el derecho a la celebración de las fiestas locales no es obstáculo para que los Tribunales reconozcan la prevalencia del derecho al descanso, a la tranquilidad, al disfrute del domicilio, como lugar ajeno a las inmisiones molestas, frente al derecho al ocio y sus distintas manifestaciones. No se trata de acabar con las fiestas, pero sí de ponérselos límites, de regularlas de manera que su ejercicio se efectúe del modo que menos perjudique a terceros".

La STSJ de la Comunitat Valenciana de 7 d'abril de 2006 (RJCA 2006, 800), estableix que "De ahí que, después de una ponderación conjunta de los valores concurrentes, debemos concluir con que las limitaciones que para la libertad de empresa que señala la codemandada son necesarias, adecuadas y proporcionales para la preservación de otros principios o derechos constitucionales a los que más arriba se ha hecho mención; por ello reiteramos lo dicho en nuestra STSJCV de 20 de enero de 2003, según la cual '[la libertad de empresa] en modo alguno puede tener un carácter absoluto, pudiendo verse limitada por otros derechos, como pueden ser en el presente caso el descanso, la salud, la intimidad y el medio ambiente, que este Tribunal, sin duda alguna, considera de rango superior al del ocio o al de libertad de empresa".

f) L'impediment de celebració de la festa en unes dates

Els tribunals també han resolt la prohibició de festes en unes dates concretes. La Sentència del TSJ de Castella-la Manxa núm. 183/2019, de 17 de juny de 2019, resol unes mesures cautelars en què fixa de forma literal el següent: “Como medida cautelar, en el periodo del 15 de Julio al 16 de septiembre, el Ayuntamiento no podrá ni permitirá que se celebren conciertos o espectáculos musicales en la Plaza de la Constitución.”

g) La prohibició que el tribunal digui com i quan seran els esdeveniments festius

Com a línia general, els tribunals no poden substituir el paper dels ajuntaments en la confecció de les agendes culturals i festives. Es limita l'actuació judicial. Seguint amb el cas de la STSJ de Castella-la Manxa núm. 183/2019, de 17 juny (JUR 2019\225532), en el FJ 4 diu, en resposta a la petició de la suspensió de l'agenda cultural municipal: “Por otro lado, dice el Ayuntamiento que la medida es absolutamente exagerada y desproporcionada, y vulnera claramente el principio de autonomía local. No puede impedirse al Ayuntamiento desarrollar su habitual Agenda Cultural, y privar a los vecinos de la realización de esas actividades. Entendemos que la medida debería haberse limitado a exigir el cumplimiento de horarios y a evitar que se causen molestias, pero no está justificado prohibir al Ayuntamiento el desarrollo de su Agenda Cultural. A este argumento se responde que no es cierto que se condicione la Agenda Cultural del Ayuntamiento; el Ayuntamiento puede desarrollar la Agenda donde y cuando tenga a bien, pero respetando los derechos de terceros y la normativa.”

h) La prohibició "pro futuro" de celebració de la festa

No ja en matèria de soroll, sinó com un dels principis generals del dret administratiu, la jurisdicció no pot entrar en prohibicions futures d'actes no dictats (en aquests termes, vegeu la STS de 6 d'abril de 2001, RJ 2001, 2890).

i) La responsabilitat patrimonial per danys ambientals. Caracterització

i.1 La doctrina de la indemnització substitutòria del valor del domicili

Quan hi hagi denúncia, inactivitat, acreditació del dany i reclamació, els particulars poden invocar la doctrina substitutòria en matèria de soroll (per això els conceptes indemnitzadors són diversos i no només en la jurisdicció contenciosa administrativa, sinó també en seu civil o penal). És a dir, la indemnització haurà d'incloure el cost del desplaçament del domicili d'acord amb el títol corresponent (lloguer o compra).

La STS de 29 de maig de 2003 (RJ 2003\5366) ⁵¹ estableix al FJ 6 el següent:

“Por lo que se refiere a estos daños, cuya reparación indemnizatoria se reconoce en el importe que acaba de señalarse, deben hacerse las precisiones que continúan.

El pleno y eficaz restablecimiento del derecho fundamental vulnerado exige ciertamente, para que su tutela no sea teórica, una indemnización por los daños y perjuicios sufridos a causa de dicha vulneración.

Esos daños estarán representados por la imposibilidad de utilizar el domicilio habitual y la correlativa necesidad de buscar otro distinto para evitar las molestias; o, cuando se continúe en el propio, por la incomodidad o sufrimiento moral y físico experimentado en la vida personal; lo cual significa una posibilidad alternativa de una u otra clase de daños y la improcedencia de acumularlos a los efectos indemnizatorios.

Y ello es lo que determina que aquí sólo resulte procedente reconocer las 1.410.500 ptas. reclamadas (actualmente su equivalente en euros) como daños morales; importe que, por ser muy próximo al valor de la renta arrendaticia de la vivienda (tampoco eficazmente combatida), hace que no pueda ser considerado inapropiado o excesivo."

La STSJ de Murcia núm. 536/2012, de 28 maig (RJCA 2012\775) [6](#)), és una reclamació de responsabilitat patrimonial en seu contenciosa, després d'una sentència penal condemnatòria per sorolls i que imposa 3.000 euros als titulars del bar. És especialment interessant perquè diu de forma literal:

“La sentencia apelada desestima la demanda de recurso contencioso administrativo formulado por los hoy apelantes contra la desestimación presunta por silencio administrativo de la reclamación de responsabilidad patrimonial formulada el 24 de abril de 2008, por los daños y perjuicios ocasionados por la inactividad del Ayuntamiento de Lorca ante las continuas molestias y ruidos ocasionados por el Bar Mama Luna, sito en los bajos de su vivienda, y por los que solicitaba que se les indemnizara por los daños y perjuicios en un total de 142.963'50 € más las cantidades mensuales que correspondan, hasta que se verifique técnica y fehacientemente la desaparición permanente e imposibilidad de inmisiones ruidosas o vibratorias de la actividad, todo ello con la debida actualización de la indemnización, y con expresa condena en costas al Ayuntamiento de Lorca.

El Juzgado de lo Contencioso-administrativo número 1 de Murcia, para llegar a tal conclusión considera que la lesión o perjuicio sufrido por los recurrentes es evidente, y ha sido establecido por el Orden jurisdiccional penal en los hechos probados de la sentencia nº 747 de 17 de diciembre de 2007 como hechos constitutivos de un delito contra los derechos naturales y el medio ambiente en su modalidad de contaminación acústica. Dicha sentencia otorga una indemnización a favor del perjudicado en cuantía de 3.000 €.”

I segueix al FJ 5 *in fine* de manera literal: “Por lo que respecta a la indemnización a conceder a dichos recurrentes por las molestias sufridas, la Sala, como ha hecho en otros supuestos entiende correcto el indemnizar por el precio de arrendamiento de una vivienda, lógicamente no el de una vivienda para cada uno de los apelantes, sino el precio de una vivienda para toda la familia. Y teniendo en cuenta el criterio mantenido en otras sentencias, se considera adecuada la cantidad de 330 €/mes, no así los demás gastos reclamados ya que con el precio de alquiler de una vivienda se le indemniza por las molestias tenidas en su vivienda, y no procede indemnizar por los gastos ocasionados para hacerla mas adecuada y evitar la intromisión.”

i.2 Quan hi hagi danys i l'expedient de la festa tingui mancances

Com a criteri general, quan l'expedient de les mesures o l'habilitació de la festa estigui incomplet o contingui mancances, en cas de danys a un tercer, com a mínim ens apareixerà la compensació de culpes.

En la Sentència del TSJ de Catalunya núm. 14/2019, de 16 gener (JUR 2019\185919) [7](#)), de la Festa Major alternativa de Manresa, diu el Tribunal (FJ 3): “[...] las lesiones sufridas por el demandante a consecuencia de haber caído, el 29 de agosto de 2011, desde el muro de separación existente entre la Plaza del Mercado y la rampa de acceso al aparcamiento subterráneo en el entorno del lugar en el que se celebró un concierto por la Fiesta Mayor Alternativa celebrada en la localidad de Manresa. La existencia de actividad festiva obligaba a activar un plan de auto prevención de los riesgos que no existió y la necesidad de controlar los accesos a la actividad, lo

que no succeí en este caso pues fue en uno de los accesos donde se produjo el accidente (art. 111.c) y d) y art. 43.1 del Decreto 112/2010). En este caso no hubo ningún control, no se exigió que se contratara seguridad privada a pesar de que por el aforo fuera obligatorio ni se encomendó a la policía local por lo que la responsabilidad por los riesgos corresponde al ente local y a la asociación convocante por no haber adoptado éstas las medidas de seguridad preceptivas y del Ente local por no haber efectuado el debido control."

i.3 Quan s'origina la indemnització?

No tot soroll és indemnitzable. Però per a la indemnització no cal demostrar malalties, ja que aquestes són agreujants de la quantia.

La causa de la indemnització és la inviolabilitat del domicili enfront dels "atemptats" mediambientals que n'impedeixen el gaudi (SSTS de 10 d'abril de 2003, RJ 2003, 4920, i de 27 d'abril de 2004, RJ 2004, 2826). Diu aquesta Sentència de forma literal, "no es necesario, en consecuencia, y para que surja la obligación de indemnizar por parte de la administración demandada, la acreditación de la existencia de cualquier tipo de enfermedad producida por el ruido, lo cual serviría para incrementar en dicho caso el importe de la indemnización a fijar por esta Sala dependiendo de la enfermedad sufrida y tiempo de curación, siendo suficiente la acreditación de un ruido continuado y la incomodidad o sufrimiento experimentado, hechos que entendemos que han quedado suficientemente probados de la prueba practicada en el presente recurso contencioso-administrativo".

i.4 A quina hora acaba la festa major?

Aquest és un tema polèmic i poc tractat. I a Catalunya l'Ordre INT/358/2011, de 19 de desembre, per la qual es regulen els horaris dels establiments oberts al públic, dels espectacles públics i de les activitats recreatives sotmesos a la Llei 11/2009, del 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i de les activitats recreatives, i el seu Reglament, en l'article 9, que regula l'horari d'activitats extraordinàries, estableix que "Els espectacles públics i les activitats recreatives que tinguin caràcter extraordinari en els termes establerts en el Reglament d'espectacles públics i activitats recreatives han de complir els horaris d'inici i de tancament que es concretin en la llicència o autorització corresponent".

L'expedient d'autorització de la festa major ha de contenir l'horari. Si la festa major acaba més enllà dels horaris dels establiments, llavors cal veure que hi haurà una hora en què les barres de la festa major poden obrir i els establiments no (una altra cosa és no s'inspecciona). Cal una visió global que harmonitzi l'ambient urbà (sobretot en la franja de les 3 a les 7 h, on coincideix el tancament de bars municipals i discoteques amb l'obertura de bars en franja de matí).

La STS de 17 de juny de 2014 (RJ 2014, 4372, rec. 4856/2011) resol una denúncia d'una discoteca de Burgos que pot obrir fins a les 4 h però la resta de locals també ho fan per inactivitat inspectora. Tot i que desestima el recurs que demanava l'augment de la indemnització, sí que posa de manifest que la indemnització rebuda en primera instància és correcta. A Catalunya un bon exemple n'és la Sentència núm. 67/1994 de 7 febrer (RJCA 1994\163), sobre el fet que l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès sanciona un establiment que tenia autorització dels administradors de la festa per sobrepassar l'horari de tancament del local de la Festa Major de l'any 1991 (sense la tramitació del corresponent expedient d'ampliació d'horaris).

5. Algunes conclusions

En la meva opinió, les festes majors tradicionals estan protegides per l'ordenament jurídic. Segur que queden moltes coses per tractar. Les barres dels concerts, les responsabilitats de les entitats, les assegurances, etc. El que no està protegit són els concerts ni el consum massiu d'espai públic.

Així el camí per mantenir, en especial al centre dels municipis, les festes com fins ara, són cinc pautes de comportament públic:

1. Planificar. Quan es fa tot a darrera hora, els problemes sorgeixen segur.
2. Tecnificar. Cal estudi i criteri per l'elaboració de l'expedient administratiu, amb els corresponents informes que en donin suport. I treballar soroll, espai públic, menors d'edat, alcohol, informació, etc.
3. Participació ciutadana. Sembla molt diferent una festa que fa l'Ajuntament que una festa que fa la gent (el millor exemple n'és la festa dels Blancs i els Blaus de Granollers).
4. Tractar de forma diferenciada les activitats que suposin soroll que pot afectar la salut i sobrepassin les 23 h. Caldria limitar-les, o limitar la potència de so o desplaçar-les a llocs on no s'afectin drets dels ciutadans.
5. Aprovar ordenances municipals que concretin com es desenvolupa l'article 21.3 de la Llei 16/2002, del 28 de juny, de protecció contra la contaminació acústica, acompanyades d'un plànol on se zonifiqui l'excepció de la festa major.

Les festes majors del futur ja no seran com les de fa 10 o 20 anys, però amb mesures segur que es poden semblar a les de fa 30 o 40 anys, sempre que introduïm una mica d'estratègia.

Bona Festa Major!

-
- 1) REC: 1950/2015, RES: 1035/2017, ECLI: ES:TS:2017:2401 |
 - 2) REC: 125/2020, RES: 3372/2020, ECLI: ES:TSJCAT:2020:4693
 - 3) REC: 172/2014, RES: 163/2016, ECLI: ES:TSJCAT:2016:1559
 - 4) REC: 232/2014, RES: 538/2016, ECLI: ES:TSJCAT:2016:7384
 - 5) REC: 7877/1999
 - 6) REC: 13/2012, RES: 536/2012
 - 7) REC: 153/2018, RES: 14/2019, ECLI: ES:TSJCAT:2019:2895

Alfred Lacasa Tribó

Secretari general de l'Ajuntament de Blanes